

Gazete Köşe Yazısı Söyleminde Yükleme Stratejileri: Söylem Tarihsel Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çözümleme

Derya Aydın¹, Gülsüm Songül Ercan²

ORCID: ¹0000-0003-0706-8051, ²0000-0002-5392-7008

¹*Türk Hava Kurumu Üniversitesi, İzmir Havacılık Meslek Yüksekokulu, Selçuk Yerleşkesi, 35920, Selçuk, İzmir*

²*Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilimi Bölümü, Tınaztepe Yerleşkesi, 35390, Buca, İzmir*

¹daydin@thk.edu.tr, ²songul.ercan@deu.edu.tr

(Gönderilme tarihi 23 Ağustos 2022; Kabul edilme tarihi 17 Aralık 2022)

ÖZ: Gazete köşe yazarları temsilcisi oldukları yayın kuruluşunun ideolojisini çeşitli stratejiler yoluyla metne aktarmakta; bu ideolojiler Eleştirel Söylem Çözümlemesi'nin (ESC) sunduğu çözümleme araçları ile ortaya koyulabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, 25 Haziran 2020 tarihinde Fatih Sultan Mehmet'in İtalyan ressam Bellini tarafından yapılan tablosunun İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından satın alınmasının farklı ideolojik yönelimlere sahip *Sözcü* ve *Yeni Akit* gazetelerinde yer alan köşe yazılarında yansıtılma biçimlerinin incelenmesidir. Bu amaçla, söz konusu tablonun satın alınmasının konu edildiği iki köşe yazısı Söylem Tarihsel Yaklaşım'ın (Reisigl & Wodak, 2009) *yükleme* stratejisi çerçevesinde çözümlenmiştir. Bulgular, *Yeni Akit* gazetesindeki köşe yazısında *yükleme* stratejisinin *biz* ve *onlar* ayrımını yansıtma amacıyla; *Sözcü* gazetesindeki köşe yazısında ise, beklenenin aksine, *biz* ve *onlar* ayrımını hafifleterek farklı ideolojik eğilimlere sahip toplumsal aktörler arasında benzerlik kurma amacıyla kullanıldığını göstermiştir. Bu bulgu, gazete köşe yazarlarının ideolojilerini metne aktarmasında belirleyici etmenin ele alınan konu olduğunu ve *yükleme* stratejisinin gazete köşe yazarları tarafından temelde hedef kitleyi ikna etme amacıyla kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Anahtar sözcükler: Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Söylem Tarihsel Yaklaşım, yükleme, gazete köşe yazısı söylemi, medya söylemi

Predication Strategies in Op-Ed Discourse: An Analysis within the Framework of Discourse-Historical Approach

ABSTRACT: Op-ed writers reflect the ideology of their media organizations in their columns using various linguistic strategies. These strategies can be manifested using the analytic tools provided by Critical Discourse Analysis (CDA). The aim of this study is to analyze how the portrait of Mehmed II painted by the Italian artist Bellini being purchased by Istanbul Metropolitan Municipality on 25 June 2020 is reflected in two op-ed articles in the *Sözcü* and *Yeni Akit* newspapers which represent contrasting ideologies. The op-ed articles have been analyzed using the *Predication* strategy within the framework of Discourse-Historical Approach (Reisigl & Wodak, 2009). Our findings have revealed that *predication* strategy has been used in the op-ed article in *Yeni Akit* newspaper to present the opposition between *us* and *them*, while it has been used in the op-ed article in *Sözcü* to create a similarity between the social actors with different ideological orientations by mitigating the distinction between *us* and *them*. It has been concluded that the topic at hand is the determining factor for the op-ed writers in conveying their ideologies in the text and that the *predication* strategy is mainly used to persuade the target audience.

Keywords: Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach, predication, op-ed discourse, media discourse

1 Giriş

Kültürü, siyaseti, toplumsal hayatı simgeleyen ve biçimlendiren toplumsal bir kurum olarak medya (Bell, 1998) toplumsal ve kültürel dönüşüm süreçlerini biçimlendirmede etkin bir rol oynamaktadır (Fairclough, 1995a). Toplum üzerinde bu etkiyi medya dil kullanımıyla, diğer bir ifadeyle, toplumsal yaşamın bir parçası olarak kullanımdaki dilin belirli bir görünümüne gönderimde bulunan söylem aracılığıyla sağlamaktadır (Ercan, 2003).

Kapsayıcı bir kavram olarak medya söylemi, yazılı medyadan görsel medyaya kadar uzanan çeşitli türleri içermekte ve gerçekliğin yansıtılma biçimine dikkat çekmektedir (O’Keeffe, 2011). Toplumu yansıtması ve toplumun biçimlendirilmesine katkıda bulunması nedeniyle medya söylemi söylemin toplumsal-kültürel boyutunu oluşturmaktadır (Can & Ercan, 2020). Medya metinleri, ele aldıkları konular ve bu konuları ifade ederken yapılan dilsel seçimler ve konumlandırmalar aracılığıyla anlamı inşa etmekte, bu yolla baskın ideolojiyi yeniden üretmekte, bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılan ortak duygu ve kavramlar ile de toplumsal gerçekliği çeşitli dilsel kodlamalarla yeniden biçimlendirebilmektedir (Fairclough, 1996). Kitle iletişim araçlarında bakış açısı oluşturmak ve sürdürmek amacıyla sistematik olarak belli dilsel düzenekler kullanılmakta, bu düzenekler dilbilimsel çözümler ile saptanabilmektedir (Oktar & Cem Değer, 1999). Medyada ideolojilerini topluma

aktarmayı amaçlayan siyasal partilerin ideolojilerine yönelik betimlemeler ve bunun yanı sıra okuyucularının ideolojik bağlılıklarını pekiştirmeye yönelik kullanılan dilsel stratejileri ortaya koyabilmek için Eleştirel Söylem Çözümlemesi'nin (ESÇ) sunduğu araçlardan yararlanılmaktadır (Oktar, 2001).

Bir medya söylemi türü olan gazete köşe yazıları söylemi, kitleleri etkileme ve/ya da ikna etme amacı taşımaktadır. Köşe yazarları dünyada olup bitenlere ilişkin bilgi verirken, olayları yorumlarken kendilerinin ve üyesi oldukları gazetenin ideolojisi çerçevesinde belirli dilsel seçimler yapmakta, kendi dünya görüşlerini yansıtan tutum ve yargılarını ifade etmektedir (van Dijk, 1996; Ercan & Dizdarcı, 2016). Köşe yazarları kendi ideolojilerini metne kodlamakta ve okuyucuları belirli yönde etkilemeyi ve belirli anlamları ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır (Chen, 2005; Ekici & Ercan, 2019).

Bu çalışmanın amacı, 25 Haziran 2020 tarihinde Fatih Sultan Mehmet'in üç orijinal portresinden biri olan İtalyan ressam Bellini imzalı sanat eserinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) tarafından 770.000 Sterlin karşılığında satın alınmasını konu edinen iki köşe yazısının ESÇ yöntemlerinden Söylem-Tarihsel Yaklaşım'ın (STY) *yükleme* stratejisi kullanılarak (Wodak, 2001) çözümlenmesidir. Veri tabanını oluşturan köşe yazıları, incelenen toplumsal olgunun farklı ideolojik eğilimlere sahip köşe yazarları tarafından yansıtılma biçimlerinin saptanabilmesi amacıyla Türkiye'de iki farklı ideolojinin temsilcisi sayılan *Sözcü* ve *Yeni Akit* gazetelerinden seçilmiştir. Bu çözümleme sonucunda aynı olayın, bu çalışma özelinde bir sanat eserinin bir belediye tarafından satın alınmasının, farklı ideolojik görüşe sahip köşe yazarları tarafından dil aracılığıyla kurgulanma biçimlerinin ortaya koyulması hedeflenmektedir.

2 Medya Söylemi

Medya, çeşitli ideolojilerin üretilmesine, yeniden üretilmesine ve değiştirilmesine katkı sağlayan ve böylece belirli bir toplumsal algı oluşturarak toplumu biçimlendiren bir kurumdur (Fryberg vd., 2012). Bu nedenle, medya toplumun ve diğer etki sahibi seçkinlerin toplumsal bilişlerinin biçimlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (van Dijk, 1993). Medyanın elinde bulundurduğu ikna etme gücü okuyucuların ya da izleyicilerin zihinlerinin bir ölçüye kadar kontrol edilmesini sağlamaktadır. Böylece, hitap edilen kitlenin istek, plan, bilgi, inanç ya da görüşlerinin, yani, zihinsel temsillerinin kontrol edilmesi olası duruma gelmektedir (van Dijk, 1995).

Gerçekliğin kurgulanmasında ve dünyanın anlamlandırılmasında kaçınılmaz bir role ve işleve sahip olan medya söylemi aracılığıyla (Talbot, 2007) üretilen anlamlar, mevcut güç ilişkilerinin devamlılığını sağlamakta ve bu sayede medya metinleri neyin kabul edileceği ya da neyin dışlanacağına ilişkin kararları veren mekanizmalar olarak karşımıza çıkmaktadır (Fairclough, 1989). Medya metinlerinde sözcük seçimleri ve dilsel yapılar bilinçli olarak kullanılmakta;

temel ilke ve değerler, konuların seçimi, bazı konuların gündeme taşınması medya tarafından ya da medyaya erişimi olan kurum ve gruplar tarafından belirlenmektedir (Fowler 1991; Fairclough 1995b, Fairclough 1996; van Dijk 1998).

Medya söyleminin “üretimiş” bir söylem olması nedeniyle hem üretim sürecinde hem de ideolojik düzeyde nasıl geręekleřtirildięi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle, medya söylemi çalışmalarının önemli bir bölümü eleştirel bir bakış açısıyla çözümleme yapmaktadır (O’Keffee, 2011). Medya söyleminin eleştirel olarak incelenmesi hangi konuların seçilip hangi konuların dışlandığıının, hangi bilgilerin ön plana ıkarıldığıının ve belli bir konunun ifade edilmesinde nasıl temsil edilen ideolojiye uygun sözcüksel seçimlerin yapıldığıının ortaya konmasını sağlamaktadır (van Dijk, 1998).

Çalışmamızın inceleme nesnesi, iki farklı ideolojik eğilimi temsil eden günlük gazetelerde yer alan köşe yazılarıdır. Bu nedenle, bir sonraki bölümde gazete köşe yazısı söyleminin özellikleri açıklanmaktadır.

2.1 Gazete Köşe Yazısı Söylemi

Gazetelerin temel olarak iki farklı işlevinden söz edilmektedir. Bu işlevler, (i) dış dünyada ve toplumda olup biteni ideolojik birimler olarak yapılandırıp sunmak; (ii) okuyucu kitlelerini bu yolla kendi dünya görüşleri doğrultusunda yönlendirip en güvenilir sesin kendileri olduğuna ikna etmektir. Gazeteler bu işlevlerini en çok köşe yazılarında geręekleřtirme olanağı bulmaktadır (Kress, 1983’ten aktaran Yağcıoğlu, 2002). Köşe yazarları metni yapılandırırken benimsedikleri ideolojileri, metne kodlamakta ve okuyucu kitlesini belirli yönde etkilemeyi ve belirli anlamları ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır (Chen, 2005). Bu sayede okuyucularının olaylara ve kişilere bakış açısını oluşturarak okurlarını ikna etmeyi hedeflemektedir (van Dijk, 1998; Ercan, 2003).

Buna göre, bir gazete köşe yazarı örneğinin göç ya da yabancılarla ilgili genel muhafazakâr ideolojisini metinlere yansıtmaktadır (van Dijk, 2017). Köşe yazarları tarafından metne aktarılan ideolojik eğilim, okuyucuya yazarın savunduğu görüşler ve ötekileştirdiğı ya da eleştirdiğı kişi, kurum, davranış ve görüşlere ilişkin artalan bilgisi sağlamaktadır (Ercan & Dizdarıcı, 2016). EŞÇ sözü edilen tüm bu eğilim ve bilgileri çözümleme olanağı sağlamaktadır.

3 Kuramsal Artalan

Söylem, yazılı ya da sözlü dil kullanımı ya da en genel tanımıyla iletişimsel bir olay olarak tanımlanmaktadır (Bloor & Bloor, 2007, 6-7). Edimbilimsel ve göstergebilimsel doğası gereğı söylem hem toplum tarafından oluşturulan hem de toplumu oluşturan göstergebilimsel bir pratiktir. Bu yönüyle söylem,

toplumsal gerçekliği temsil eder, oluşturur, yeniden üretir ve değiştirir (Chouliaraki & Fairclough 1999; Blommaert, 2000; Reisigl, 2017).

ESÇ, geleneksel dilbilimin biçimsel boyutta yürüttüğü incelemelerin toplumsal gerçeklerden, ideolojik ve politik konuları ele almaması ve dolayısıyla da toplumsal sorunlara yönelik çözüm bulmaması nedeniyle ortaya çıkmıştır (Büyükkantarcıoğlu, 2006, s. 94). ESÇ, söylemin güç ve baskınlığın (yeniden) üretilmesindeki rolü gibi toplumsal sorunlara odaklanan ve bu nedenle bir “duruşa” sahip söylem çözümlemesi olarak açıklanmakta; (van Dijk, 2001, s. 96) ve daha genel olarak da söylemin toplumsal ve siyasi iktidar öğelerini inceleme konusu edinen bir çözümleme yöntemi olarak kabul edilmektedir (Fairclough, 2001, s. 20). Söylem aracılığıyla işaret edilen, inşa edilen veya meşrulaştırılan toplumsal eşitsizliği eleştirel olarak incelemeyi amaçlayan ESÇ çalışmaları, ırk, siyaset, toplumsal cinsiyet ve kimlik gibi toplumsal ve kültürel etmenlerin söylem aracılığıyla nasıl yansıtıldığını, hangi sezdirimler aracılığıyla gerçekleştiğini ortaya koymayı hedeflemekte ve böylece toplumsal bağlamlarda söylemin güç ve gücün kötüye kullanılmasına nasıl aracılık ettiğini açığa vurmaya amaçlamaktadır (Paltridge, 2006; van Dijk, 2008) ve bu sayede daha eşitlikçi bir toplumsal düzen oluşturmayı; olguların ve metinlerin güç ilişkileri ve güç mücadelesiyle nasıl biçimlendiğini araştırmayı hedeflemektedir (Yağcıoğlu, 2002, s. 6-7).

Fairclough ve Wodak (1997) ESÇ çerçevesinde yürütülen dizgesel çözümlemelere dayanılarak söylemsel pratiklerin yönlendirici doğasının açığa çıkarılabildiğini, bu sayede söylem aracılığıyla meşrulaştırılan varsayımlar ve inançların ortadan kaldırılarak söylem ve toplum arasındaki ilişkinin ortaya koyulabildiğini savlamaktadır. ESÇ kapsamında yapılan incelemeler akademik düzeyde kalmamakta; güç ilişkilerinin giderilmesi amacıyla kurumsal, bireysel ve düşünsel boyutta olmak üzere toplumun genelinde istenen yönde dilsel/söylemsel bir değişime yol açacak daha “somut” çıktılar üretmeyi amaçlamaktadır. Alanyazında ESÇ’ye yönelik olarak *Eyitişimsel-İlişkisel Yaklaşım* (Fairclough, 1989, 1995a), *Söylem-Tarihsel Yaklaşım* (Wodak, 2001) ve *Söylem-Bilişsel Yaklaşım* (van Dijk, 1990, 2001) olmak üzere üç temel yaklaşım kullanılmaktadır (Ercan & Daniş, 2019). Bu çalışmada, veritabanını oluşturan iki köşe yazısı ESÇ yöntemlerinden *Söylem-Tarihsel Yaklaşım*’ın (STY) *yükleme* stratejisi kullanılarak çözümlenmektedir. Çalışmanın çözümleme çerçevesi ve sunduğu söylemsel stratejilere bir sonraki bölümde değinilmektedir.

3.1 Wodak’ın Söylem-Tarihsel Yaklaşımı

ESÇ yaklaşımlarının temel kavramlarından *eleştiri* (İng. critique), güç ve ideoloji STY’nin de odağında yer almaktadır. STY eleştiri kuramına toplumsal-felsefi açıdan yaklaşmaktadır. Bu kapsamda eleştiri kavramı üç açıdan ele alınmaktadır (Wodak, 2001, s. 64-65; Reisigl & Wodak, 2009; Reisigl, 2017).

Metin ya da söylem-içkin eleştiri: metin-içi ya da söylem-içi yapılarıdaki tutarsızlıkları, metin üreticilerinin kendileri ile çatışan söylemleri, paradoksları ve ikilemleri ortaya çıkarmayı amaçlar.

Toplumsal-tanı koyucu eleştiri: söylem stratejilerinde açık ya da örtük biçimde yer alan ikna edici ya da yönlendirici (manipülatif) niteliklerin netleştirilmesi ile ilgilidir. Toplumsal, tarihsel ve siyasal artalan bilgisine dayanır.

Gelecekle ilgili, ileriye dönük eleştiri: iletişimin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlar (örneğin cinsiyetçi dil kullanımına karşı yönergeler geliştirilmesi) (Reisigl & Wodak, 2009, s. 88).

STY bakış açısına göre ideoloji, bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan ortak zihinsel temsiller, kabuller, görüşler, tutumlar ve değerlendirmelerden oluşan tek taraflı bir bakış açısı ya da dünya görüşüdür. İdeolojiler, söylem aracılığıyla güç eşitsizliklerinin oluşturulması ve sürdürülmesinin önemli bir yoludur. Güç ise farklı toplumsal gruplara ve konumlara sahip toplumsal aktörler arasındaki asimetrik güç ilişkileri anlamına gelmektedir. Dil ile ilişkisi açısından bakıldığında, güç söylem aracılığıyla meşrulaştırılmakta ya da gayrimeşrulaştırılmaktadır. Benzer biçimde, metinler de farklı ideolojilerin baskınlık ve hegemonya elde etmek üzere çatıştığı toplumsal mücadele alanları olarak kabul edilmektedir (Reisigl & Wodak, 2009).

STY söylemsel olayların ilişkili olduğu toplumsal ve siyasal alanlara ilişkin tarihsel kaynaklardan bilgi elde etmeye çalışarak dilsel boyutun yanı sıra tarihsel, psikolojik, kurumsal ve siyasal konu ve metinleri incelemektedir. En önemlisi de elde ettiği kaynakları sadece bilgi olarak görmemekte; ilgili bağlamı açıklayabilmek için bilgi ve toplumsal kuramları bütünleştirmektedir (Wodak, 2001, s. 65). Çalışmamızda incelenen köşe yazılarında ele alınan toplumsal olayın, diğer bir ifadeyle İBB başkanı Ekrem İmamoğlu'nun talimatıyla Fatih Sultan Mehmet'in portresinin satın alınmasının iki farklı ideolojik eğilimin temsilcisi olan iki köşe yazarı tarafından "büyük bir başarı" ya da "büyük bir israf" olarak yansıtılmasının gerekçeleri ancak STY'nin sunduğu çözümlene araçları kullanılarak ortaya koyulabilmektedir (Reisigl ve Wodak, 2009, s. 93). Örneğin, *Yeni Akit* gazetesinde yer alan yazıda söz konusu tablonun İmamoğlu'nun talimatıyla satın alınması ve bunun için yüksek bir bedel ödenmesinin eleştirilmesi, tarihsel arka plana bakıldığında sadece bu bedel üzerinden değerlendirilmemelidir. Hükümet yanlısı *Yeni Akit* gazetesinde bu satın alma olayının yoğun biçimde eleştirilmesinin altında aslında muhafazakâr kesimin idolü sayılabilecek tarihsel bir figür olarak Fatih Sultan Mehmet'in portresi aracılığıyla İBB başkanı tarafından muhafazakâr kesimin kendi tarafına çekilmesine yönelik güçlü bir hamle olarak görülmeye yatmaktadır. Benzer bir okumanın hükümetin ve muhafazakâr kesimin temsilcisi olan *Yeni Akit* köşe yazarı tarafından da yapıldığı; bu nedenle, yazının İBB başkanının muhafazakâr kesimin onayını alması ya da en azından sempatisini kazanması yönündeki

algının engellemesi çabasıyla kaleme alındığı ancak STY çerçevesinde olayın arka planı da değerlendirilerek yapılan dilsel çözümleme ile ortaya koyulabilir. Bu nedenle, çalışmamızda STY ve onun sunduğu çözümleme araçları kullanılmıştır.

Metinlerde dil aracılığıyla kodlanan *olumlu biz-olumsuz onlar* ayrımını çözümlemek için STY’de bir dizi söylem stratejisi geliştirilmiştir. STY kapsamında strateji, belli bir toplumsal, siyasal, psikolojik ya da dilsel amaca yönelik olarak benimsenen kasıtlı pratiklerden oluşan plan olarak açıklanmaktadır (Reisigl & Wodak, 2009, s. 94). *Biz ve onların* söylemsel olarak inşası, kimlik ve farklılığı öne çıkaran söylemlerin temel dayanaklarıdır ve ayrımcı söylemde öne çıkmaktadır (Reisigl & Wodak, 2009; Reisigl, 2017; Karaca, 2017). STY çerçevesinde, metin çözümlemesinde söylemsel özelliklere yönelik sorular, kullanılan söylem stratejileri, bu stratejilerin kullanım amaçları ve hangi dilsel kaynaklarla kodlandığı Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. *Söylem Tarihsel Yaklaşımında Söylemsel Stratejiler (Reisigl, 2017, s. 52)*

Söylem özelliklerine yönelik sorular	Strateji	Amaçlar
Söylemde kişiler, nesnelere, olgular, olaylar, süreç ve eylemler dilsel olarak nasıl adlandırılmaktadır?	Adlandırma	Toplumsal aktörleri, nesnelere, olguları, olayları, süreç ve eylemleri söylemsel olarak inşa etme
Söylemde toplumsal aktörlere, nesnelere, olgulara, olaylara, süreçlere ve eylemlere ne tür özellikler ve nitelikler atfedilmektedir?	Yükleme	Toplumsal aktörleri, nesnelere, olguları, olayları, süreç ve eylemleri (daha az ya da daha fazla olumlu ya da olumsuz) söylemsel olarak nitelendirme
Söylemde ne türden savlar kullanılmaktadır?	Savlama	Doğruluk ve normatif erdem iddialarını gerekçelendirme ve sorgulama
Bu adlandırmalar, nitelemeler, savlar hangi bakış açısından ifade edilmektedir?	Bakışaçılandırma	Konuşucu ya da yazarın bakış açısını konumlandırma; (bu bakış açısına) katılımı ya da mesafeli duruşu ifade etme
Sözü edilen ifadeler açık biçimde dile getirilmekte midir, pekiştirilmekte mi yoksa yumuşatılmakta mıdır?	Yumuşatma ve pekiştirme	Sözcelerinin edimsel gücünü ve böylece bilgisel (İng. epistemic) ya da yükümlülük (İng.

deontic) durumlarını
değiştirme

Tablo 1’de gösterildiği gibi STY çözümlene için beş söylem stratejisi içermekte ve bu stratejiler çeşitli dilsel araçlarla kodlanmaktadır. Bu çalışmanın çözümlene çerçevesini oluşturan *yükleme* stratejilerinin amaçları ve ne türden dilsel kaynaklarla gerçeleştirildiği bir sonraki bölümde ele alınmaktadır.

3.2 *Yükleme*

Yükleme stratejileri varlıkların örtük ya da açık biçimde olumlu ya da olumsuz olarak betimlenmesidir (Reisigl & Wodak, 2009). Bu stratejiler kullanılarak söylemde hedeflenen özne ya da unsurlar çeşitli kalıpyargısal ifadeler kullanılarak olumlu/olumsuz biçimde etiketlenebilmektedir. *Yükleme* stratejisi nedensiz olarak kullanılmamakta, metinlerdeki saklı ideolojilerin ortaya çıkarılmasının yanı sıra, *biz* ve *onlar* arasındaki grup içi olumlu ve grup dışı olumsuz yüklemelerin de saptanmasına olanak vermektedir (Danış, 2021). Çözümlenmede, kişi ya da nesnelere atfedilen olumlu ya da olumsuz özelliklerin sıradanlaştırılarak ya da değerlendirici bir bakış açısıyla nasıl ifade edildiği ortaya koyulmaktadır.

Yükleme, sıfatlar ve *etiket sözcükler* (İng. flag words) ya da *damgalayıcı sözcükler* (İng. stigma words) gibi çeşitli sözbilimsel araçlar aracılığıyla gerçeleşmektedir. Örneğin “çokkültürlülük”, “entegrasyon”, “özgürlük”, “demokrasi” gibi etiket sözcükler olumlu çağrışımlar yaratan, “ırkçılık” ve “antisemitizm” gibi damgalayıcı sözcükler ise olumsuz çağrışımlar yaratan örtülü yüklemeler olarak nitelendirilmektedir (Aydın- Düzgıt, 2011, s. 56).

STY’nin *yükleme* stratejisinin dilsel olarak işaretlenmesinde kullanılan dilsel araçlar alanyazında aşağıdaki gibi gruplandırılmaktadır (Reisigl & Wodak, 2009; Karaca, 2017; Danış, 2021):

- ii) Olumlu ve olumsuz özelliklerin kalıpyargısal, değerlendirme bildiren ifadelerle nitelenmesi (sıfatlar, eşlemeler, ilgeç öbekleri, sıfat tümcecikleri, bağlaçlı tümceler, eylemlik tümceleri, ortaç tümcecikleri ya da öbekleri gibi);
- ii) Açık yüklemeler ya da yüklemcil adlar/ sıfatlar/ adıllar;
- iii) Eşdizimli sözcükler
- iv) Açık karşılaştırmalar, benzetmeler, eğretilemeler, düzdeğişmeceli ifadeler, abartmalar, arıksayışlar (ing.litotes), örtmeceler gibi sözbilimsel araçlar;
- v) Anıştırmalar (İng. allusions), çağrıştırmalar (İng. evocation) önvaryayımlar, sezdirimler

Çalışmamız kapsamında Fatih Sultan Mehmet tablosunun İBB tarafından satın alınması toplumsal olayının incelenen köşe yazarları tarafından ideolojik olarak nasıl konumlandırıldığına *yükleme* stratejisi kullanılarak ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. *Yükleme*, olumlu/olumsuz özellikler ile açık ya da örtük kalıpyargısal ve değerlendirme içeren atıfların dilsel olarak ortaya çıkarılmasına olanak tanımaktadır (Wodak, 2001; Küçüksakarya, 2020). İdeolojinin hangi *yükleme* aracı ile kodlandığının belirlenmesi söz konusu olguya olumlu ya da olumsuz olarak yaklaşıldığının ortaya koyulması açısından önem taşımaktadır.

Tarihsel arka plana bakıldığında 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde İstanbul’u 1994 yılından bu yana ilk kez ana muhalefet partisinden kazanması, sadece bir parti değişikliği olarak değerlendirilememektedir. Seçim sonucunda İBB, seçimin gerçekleştiği tarihte 17 yıldır hükümeti yöneten iktidar partisinden ideolojik açıdan karşı kutupta yer alan ulusalcı partiye geçmiştir. İlgili dönemde İstanbul seçimlerinin kaybedilmesi mevcut iktidar partisi tarafından zor kabullenilmiş, hatta seçimlerin tekrarlanmasına yönelik girişimlerde bulunulmuştur. Türk siyasetinde yerleşik “İstanbul’u yöneten Türkiye’yi yönetir” ya da “İstanbul’u kazanan genel seçimleri de kazanır” algısı (Danış ve Ercan, 2021) 2019 seçimleri sonrasında iktidar kanadı tarafından İBB başkanı İmamoğlu’nun kamuoyunun gözünde yıpratılmasına yönelik çabalar sarf edilmesine neden olmaktadır. STY’nin *yükleme* stratejisi açısından bakıldığında İBB başkanı İmamoğlu ve Fatih Sultan Mehmet karşıt ideolojileri temsil eden iki toplumsal aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. İmamoğlu, ana muhalefet partisinden ve Atatürkçü, Cumhuriyetçi, laik ideolojinin temsilcisidir. Fatih Sultan Mehmet ise İstanbul’u fethetmesi ve İslam coğrafyasına kazandırması nedeniyle muhafazakâr kesimin bir idolü; bu kesim tarafından Osmanlı dönemine duyulan hayranlığı sembolize eden ve günümüzde bu kesim tarafından fetih kutlamaları vb. etkinliklerle Osmanlı hayranlığının canlı tutulmaya çalışıldığı toplumsal, kültürel ve tarihsel bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, Fatih Sultan Mehmet’in laik ve ulusalcı bir İBB başkanı tarafından sahiplenilmesi iktidar yanlısı çevreler tarafından muhafazakâr seçmenin kendi tarafına çekilmesi ve hatta bir rol çalma hamlesi olarak değerlendirilebilmektedir. Öte yandan, Atatürkçü, Cumhuriyetçi, ulusalcı kanatta ise tablonun satın alınması “önemli bir sanat eserinin ülkeye kazandırılması” ya da “tarihe sahip çıkılması” biçiminde olumlu olarak yansıtılabilmektedir. Tarihsel arka plan bilgisi göz önüne alındığında *yükleme* stratejisi kullanılarak yapılan çözümleme, *Yeni Akit* yazarı tarafından, salt İBB başkanı müsriflikle suçlanarak, muhafazakâr İstanbul seçmenin tekrar kendi taraflarına çekilmeye çalışıldığına; *Sözcü* yazarı tarafından ise Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet arasında zorlama bir benzerlik kurularak bu satın alma işleminin haklı çıkarılmaya çalışıldığına ortaya koyulmasına olanak vermektedir.

4 Veritabanı ve Yöntem

Çalışmanın veritabanı kendini Cumhuriyetçi, Atatürkçü, laik çizgide konumlandırın ve bu nedenle iktidar karşıtı ideolojik duruşa sahip *Sözcü* gazetesi ile muhafazakâr, laiklik karşıtı, İslamcı kanadın temsilcisi sayılabilecek ve bu nedenle iktidar yanlısı ideolojiye sahip *Yeni Akit* gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarından oluşmaktadır. İncelenen köşe yazıları 26-30 Haziran 2020 tarihleri arasında, İtalyan ressam Bellini tarafından yapılan Fatih Sultan Mehmet tablosunun İBB tarafından Londra’da dünyaca ünlü Christie’s müzayede evinden 770.000 sterlin karşılığında satın alınarak İstanbul’a getirilmesi konusunu ele almaktadır.

Veritabanımızı oluşturan 29 Haziran 2020 tarihli *Sözcü* gazetesinde *Sinan Meydan* tarafından yazılan *Fatih, Bellini ve o Tablo* başlıklı köşe yazısı ve 26 Haziran 2020 tarihli *Yeni Akit* gazetesinde *Ali Karahasanoğlu* tarafından yazılan *İsraf diyerek geldi, Bellini’nin resmine 6.5 milyon bayıldı* başlıklı köşe yazısı, sunduğu çözümlene araçları ile hem model hem de yöntem olarak medya çözümlenmelerinde yaygın biçimde kullanılan *Söylem Tarihsel Yaklaşım* modelinin (Wodak, 2001) *yükleme* stratejisi çerçevesinde nitel olarak çözümlenmiştir.

“ESÇ deneyimin doğası gereği nesnel değildir. ESÇ araştırmacıları da nesnel değildir; ancak kendi duruşlarına ilişkin dürüst ve eleştirel araştırmacılarıdır.” (Bloor & Bloor, 2007’den akt. Ercan ve Daniş, 2019, s. 543). Bu nedenle, incelenen köşe yazıları makalenin yazarları tarafından ayrı yarı çözümlenmiş, elde edilen sonuç ve yorumlar karşılaştırılmış ve üzerinde koşutluk sağlandığı belirlenmiştir. Son aşamada, elde edilen bulguların, saptamaların ve yorumların doğrulanabilirliğinin test edilmesi amacıyla alanda uzman üçüncü bir kişinin görüşü alınmış ve bu açından da koşutluk sağlandığı belirlenmiştir.

Çalışmamızda, incelenen köşe yazılarında çeşitli toplumsal aktörler ve toplumsal olaylara yönelik olumlu/olumsuz yüklemeler, aşağıda veri tabanından alınan örnekte gösterildiği gibi, metin içerisinde italik olarak sunulmaktadır:

Örnek Çözümlene:

Fatih Sultan Mehmet, *akla, bilime özellikle de sanata önem veren aydınlanmacı bir padişahtı*. Resim ve heykel yapmanın şeriata aykırı olduğunun düşünüldüğu bir dönemde ve toplumda *İtalya’dan ressamlar ve heykeltıraşlar çağırıldı, kendi suretinin ve başka suretlerin resmini yaptırdı* (Olumlu yükleme). Fakat maalesef Fatih’ten sonra yerine geçen oğlu II. Bayezid, *bağnaz bir padişahtı*; babasının yaptırdığı resimleri, heykelleri, freskleri *şeriata aykırı bularak ortadan kaldırdı; pazarlarda sattırdı*. (Olumsuz yükleme)

Köşe yazılarında toplumsal aktörler ve toplumsal olgulara ilişkin olumlu ve olumsuz yüklemeler toplumsal ve tarihsel kaynaklara ilişkin bilgilerle bütünleştirilerek Bulgular ve Tartışma bölümünde sunulmaktadır.

5 Bulgular ve Tartışma

Yükleme stratejilerinin, hedeflenen özne ya da unsurlara kalıpyargısal bazı olumsuz ya da olumlu özellikler yükleyen ifadeler kullanılarak onların istenen biçimde etiketlenmesine olanak vermesi (Reisigl & Wodak, 2009) nedeniyle, okuyucularını kendileri/gazeteleri gibi düşünmeye ikna etme amacı taşıyan gazete köşe yazarları tarafından sık kullanıldığı öngörülebilir.

Çalışma kapsamında ideolojik olarak muhalif, Atatürkçü-Cumhuriyetçi kanatta konumlandırılan *Sözcü* gazetesi ile iktidar yanlısı ideolojik eğilime sahip *Yeni Akit* gazetelerinde yer alan köşe yazılarında İBB tarafından Fatih Sultan Mehmet'in portresinin 770.000 sterlin karşılığında İngiltere'den satın alınarak ülkemize getirilmesi konusunun ele alınma biçimi, *yükleme* stratejisi kullanılarak incelenmiştir.

Veritabanını oluşturan köşe yazılarında söz konusu tablonun satın alınması konusu ile ilgili toplumsal aktörler ve toplumsal olgulara yönelik kullanılan *yükleme* düzeneklerine ilişkin örnekler Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. *Sözcü* gazetesinde kullanılan yükleme stratejileri

Toplumsal Aktörler	Olumlu Yüklemeler
	<i>akla, bilime, özellikle de sanata önem veren aydınlanmacı bir padişahı.</i>
	<i>resim ve heykel yapmanın şeriata aykırı olduğunun düşünüldüğü bir dönemde ve toplumda İtalya'dan ressamlar ve heykeltıraşlar çağırdı, kendi suretinin ve başka suretlerin resmini yaptırdı.</i>
	<i>... 'in kültüre ve sanata verdiği önem...</i>
	<i>Son derece iyi yetişmiş ve ileri görüşlü bir hükümdar olan Fatih Sultan Mehmet, Kritovulos'a göre Arapça, Farsça, İbranice, Keldanice, Slavca, İtalyanca, Rumca, Latince ve eski Yunanca biliyordu.</i>
	<i>okumayı çok seviyor ve devlet işlerinden arta kalan zamanlarını kütüphanesinde geçiriyordu.</i>
	<i>... 'in kitap merakı şehzadelik yıllarına uzanıyordu.</i>
	<i>... 'in çok büyük bir kütüphanesi vardı.</i>
	<i>önce Manisa sarayında bir kütüphane kurmuş ve zamanla bunu zenginleştirmişti.</i>
Fatih Sultan Mehmet	<i>tahta çıktıktan sonra da kitap toplamaya devam etmiş ve İstanbul'un fethine kadar hayli geniş bir kütüphaneye sahip olmuştu.</i>

Halkın da okumasını istiyordu. Bu nedenle İstanbul'da kütüphaneler kurmuştu.
 Özellikle antik tarihe ve coğrafyaya meraklıydı.
 Palutarque'nin 'Ünlü Adamların Hayatı' adlı eseri ve Batlamyus'un 'Geographia'sı Fatih'in emriyle Yunancadan Türkçeye çevrilmişti.
 ... 'in antik tarih merakı İstanbul'un fethinden sonra bir kat daha artmıştı çünkü fetihten sonra padişah Bizans kütüphanelerinde kalan Yunanca ve Latince eserleri saray kütüphanesinde toplayıp incelemişti.
 ...Homeros'tan çok etkilenen Fatih, kendisi için özel olarak bir İlyada kopyası hazırlatmıştı.
 İlyada'yı okuyan Fatih, Aşil ve Hektor gibi Truva kahramanlarını da tanıyordu...
 ...Aş ve Ajaks gibi kahramanların mezarları hakkında bilgi aldı. Anılarını ve kahramanlıklarını saygıyla andı.
 ... sadece İlion'u (Truva'yı) değil, Akropol'ü de gezmişti. 1458'de Atina'yı ziyareti sırasında Akropol'ü gezerek buradan filozofların şehri diye söz etmişti.
 ... bağınaz bir hükümdar değildi. Akılla ve stratejiyle hareket eden, dünyayı anlamaya çalışan ufku geniş bir liderdi.
 ... ünlü Bizans alimi Gennadius'u getirtip patrik olarak atamış ve kendisi için Hristiyanlığı anlatan bir risale yazmasını istemişti.
 ... gerçek bir bilim ve sanatseverdi.
 Ali Kuşçu, Amirutzes, Georgios, Trapezuntios, Hocasade gibi Doğu'nun ve Batı'nın önemli alimlerine sahip çıkmıştı.
 Sadece Müslümanları değil, Hristiyan bilim adamlarını da sarayına davet etmiş, onların düşüncelerinden de yararlanmıştı.
 ... Avrupa'dan birçok sanatçı ve bilim adamını İstanbul'a davet etmişti.
 ... Bellini'nin mütevazı kişiliğinden çok etkilenmişti, onun sanatına hayran olmuş, onu himayesine almış ve çok samimi davranmıştı.
 ... hizmetinden çok memnun kaldığı Bellini'ye kıymetli hediyeler de vermişti.
 ... ülkesinin başkentinde sanat zevkiyle tablolar, heykeller ve madalyalar yaptırdı.
 ... 'in aydınlanmacı çizgisi Fatih'ten sonra devam ettirilemedi.

Gentile
Bellini

Çok başarılı bir ressamdı.
... 'nin mütevazı kişiliği...

Ekrem
İmamoglu

... 'nun talimatı üzerine İBB söz konusu tabloyu 770.000 sterline satın aldı.

Böyle manevi değeri yüksek bir kültür mirasını ülkeye kazandıranları kutluyorum.

Mustafa Kemal Atatürk	<i>Yeni bir aydınlanmacı liderin ortaya çıkması için yüzyıllar geçmesi gerekti.</i> <i>Türk toplumunun yeni aydınlanmacı lideri 19. yüzyılda dünyaya geldi.</i> <i>O yeni aydınlanmacı liderin adı Mustafa Kemal Atatürk'tü.</i>
Olumsuz Yüklemeler	
II. Bayezid	<i>Mutaassıp (bağnaz) bir kişi olduğundan babası (Fatih) tarafından yaptırılan tablolarla diğer sanat eserlerini çarşılarda sattırmıştı. Maalesef Fatih'ten sonra yerine geçen oğlu II. Bayezid bağnaz bir padişahı. Babasının yaptırdığı resimleri, heykelleri, freskleri "şeriata aykırı" bularak ortadan kaldırdı; pazarlarda sattırdı.</i>
Toplumsal Olgular	Yüklemeler
Fatih Sultan Mehmet'in portresinin İBB tarafından satın alınması	<i>Hiç şüphesiz Bellini'nin Fatih Sultan Mehmet portesi İstanbul'a çok yakıştı.</i>

Tablo 2'de Fatih Sultan Mehmet, Gentile Bellini, Ekrem İmamoğlu, Mustafa Kemal Atatürk ve II. Bayezid *Sözcü* gazetesindeki köşe yazısında yer alan toplumsal aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu toplumsal aktörlerden Fatih Sultan Mehmet, Gentile Bellini, Ekrem İmamoğlu ve Atatürk'e yönelik olumlu yüklemeler yapılırken, sadece Fatih Sultan Mehmet'in şehzadesi ve yerine geçen padişah olan II. Bayezid'e yönelik olumsuz yükleme yapıldığı görülmektedir.

Sözcü gazetesinde toplumsal aktörlere yapılan yüklemelere bakıldığında, Fatih Sultan Mehmet'e yönelik olarak onun bilim, sanat, kültür, siyaset ve düşünce dünyasına ilişkin olumlu yüklemeler yapıldığı görülmektedir. Örneğin, "Akla, bilime, özellikle de sanata önem veren aydınlanmacı bir padişah", "gerçek bir bilim ve sanatsever", "bağnaz bir hükümdar değildi", "doğunun ve batının önemli alimlerine sahip çıkmıştı", "sadece Müslümanları değil, Hristiyan bilim adamlarını da sarayına davet etmiş, onların düşüncelerinden de yararlanmıştı", "Avrupa'da birçok sanatçı ve bilim adamını İstanbul'a davet etmişti" olumlu yüklemeleri ile Fatih'in bilim ve sanata verdiği değer vurgulanmakta; hem doğu hem batı dünyasından bilim insanları ve sanatçıları takip ettiği, onların görüşlerinden yararlandığı, onlara sahip çıktığı ifade edilmektedir. Tablo 2'de ayrıntılı olarak verilen bu türden olumlu yüklemeler Fatih'in akıl, bilim ve sanata verdiği değerini olumlu olarak aktarılmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, "son derece iyi yetişmiş ve ileri görüşlü bir hükümdar", "akılla ve stratejiyle hareket eden, dünyayı anlamaya çalışan ufku

geniş bir lider” gibi ilgi tümcecikleri, sıfatlar vb. dilsel kaynaklar kullanılarak kodlanan olumlu yüklemeler ise Fatih’in bir parçası ve lideri olduğu Türk-İslam dünyasının düşünsel birikiminin yanı sıra, başka kültür ve medeniyetleri biçimlendiren felsefi dayanakları ve bu yolla dünya siyasetini takip etmeye ve anlamaya çalışan bir devlet adamı kimliğinin ön plana çıkarılmasına olanak vermektedir. Fatih’e yönelik olumlu yüklemelerden “...resim ve heykel yapmanın şeriata aykırı olduğunun düşünüldüğü bir dönemde ve toplumda *İtalya’dan ressamlar ve heykeltıraşlar çağırdı, kendi suretinin ve başka suretlerin resmini yaptırdı*” ifadeleriyle Fatih’in hükümdar olduğu dönemde geçerli olan siyasal/dini dayatmaları göz ardı edebilen, ilerici, hatta aykırı bir padişah olduğu sezdirilmektedir. Bir padişahın kendi suretini çizdirmesi, tahmin edilebileceği gibi dönemin Osmanlı siyasal, kültürel ve sanatsal ortamına ve en önemlisi de Osmanlı’nın temsilcisi olduğu İslam inancının gereklilik ve yasaklarıyla karşıtlık oluşturmaktadır. Fatih’in yurtdışından sanatçılar getirerek kendi portresinin yaptırması bu köşe yazısında bu padişahın söylemsel olarak döneminin ilerisinde yaşayan aydınlanmacı ve ilerici padişah olarak inşa edilmesini sağlamaktadır. Fatih Sultan Mehmet’e yönelik diğer olumlu yüklemeler ise onun entelektüel kimliğini vurgulama işlevi taşımaktadır. Örneğin, “*Fatih’in kültüre ve sanata verdiği önem*”, “*Fatih’in kitap merakı*”, “*Arapça, Farsça, İbranice, Keldanice, Slavca, İtalyanca, Rumca, Latince ve eski Yunanca biliyordu*”, “*okumayı çok seviyor ve devlet işlerinden arta kalan zamanlarını kütüphanesinde geçiriyordu*”, “*çok büyük bir kütüphanesi vardı*”, “*Antik tarihe ve coğrafyaya meraklıydı*”, “*Bizans kütüphanelerinde kalan Yunanca ve Latince eserleri saray kütüphanesinde toplayıp incelemişti*” gibi örneklerde Fatih, açık biçimde kültürlü, okumayı seven, kütüphaneler kuran, çok sayıda yabancı dil bilen, antik tarih ve coğrafyaya meraklı, hem doğu hem batı medeniyetinin önde gelen tarihi kahramanları hakkında yazılan kaynakları inceleyen araştırmacı bir padişah olarak betimlenmektedir.

Sözcü gazetesinde Fatih Sultan Mehmet’e yönelik olumlu yüklemeler yoluyla Fatih’in ön plana çıkarılan dört niteliği: i) akıl, bilim ve sanata değer veren bir hükümdar, ii) dünya siyasetini yakından izleyen, stratejist bir devlet adamı, iii) ilerici, aydınlanmacı ve aykırı bir padişah, iv) entelektüel bir kişilik olması biçiminde özetlenebilir.

Bu köşe yazısından ele alınan diğer bir toplumsal aktör, söz konusu tabloyu yapan İtalyan ressam Bellini’dir. Bellini’ye ilişkin olarak “*mütevazı bir kişiliğe sahip, çok başarılı bir ressam*” ifadeleri, sanatçıya yönelik yapılan olumlu yüklemeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yazıda olumlu yükleme yapılan diğer toplumsal aktörler İBB başkanı Ekrem İmamoğlu’dur. Ekrem İmamoğlu, Fatih Sultan Mehmet’in portresinin satın alınması talimatını veren aktör olarak nitelendirilmekte ve “*böyle manevi değeri yüksek bir kültür mirasını ülkeye kazandıranlar*” yüklemesiyle örtük olarak

kendisine gönderimde bulunularak sanat eserinin ülkeye getirilmesine aracılık eden bir kişi olarak olumlu biçimde betimlenmektedir.

İlgili yazıda Fatih Sultan Mehmet'in tablosunun "*manevi değeri yüksek*" olarak nitelendirilmektedir. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'e göre "*görülme, duyularla sezilebilen, ruhani, tinsel, maddi karşıtı*" biçiminde tanımlanan "manevi" sıfatı ile söz konusu tablonun maddi/somut bir sanat eseri olma özelliği arka plana alınarak, Türk tarihinde çok önemli bir aktör olan Fatih'in portresi olması nedeniyle tabloya ruhani/soyut bir nitelik kazandırılmakta ve böylelikle satın alınmasına bir gerekçelendirme sunulmaktadır.

Sözcü gazetesinde olumlu yüklemeler yapılan diğer bir toplumsal aktör Mustafa Kemal Atatürk'tür. Yazıda, Atatürk'e yönelik olarak "*yeni bir aydınlanmacı lider, Türk toplumunun yeni aydınlanmacı lideri, o yeni aydınlanmacı lider*" biçiminde olumlu yüklemeler yapıldığı görülmektedir.

Köşe yazısında Fatih Sultan Mehmet ve Atatürk'ün aydınlanmacı olarak nitelenerek benzer siyasi, felsefi, aydınlanmacı çizgiye sahip tarihi kişilikler olarak sunulması dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Fatih Sultan Mehmet'e yönelik *akla, bilime, özellikle de sanata önem veren aydınlanmacı bir padişah* biçimindeki olumlu yüklemeleri takiben, "*Fatih'in aydınlanmacı çizgisinin kendisinden sonra tahta çıkan oğlu Sultan II. Bayezid ve diğer Osmanlı padişahları tarafından devam ettirilemedi; yeni bir aydınlanmacı liderin ortaya çıkması için yüzyıllar geçmesi gerekti ve Türk toplumunun yeni aydınlanmacı liderinin adının Mustafa Kemal Atatürk'tü*" yüklemeleriyle Fatih Sultan Mehmet ve Mustafa Kemal Atatürk arasında "aydınlanmacı liderlik" açısından açıkça bir benzerlik kurulmaya çalışılmaktadır. Bu bulgunun dikkat çekici bulunmasının nedeni Türk siyasi tarihine bakıldığında Millî Mücadele Döneminde Atatürk'ün askeri yetenekleri ve siyaset adamı nitelikleri ve daha sonra kazandığı devlet adamı rolüyle hem işgal kuvvetlerine hem de Osmanlı padişahına karşı başarılı eylemleri örgütleyen bir önder olarak ortaya çıkmasıdır. Mustafa Kemal'in böyle bir lider olarak ortaya çıkışı, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının önünü açmış ve imparatorluktan ulus-devlete geçişi sağlamıştır (Kongar, 1998). Bunun sonucunda egemenlik, gücünü İslam dini ve saltanattan alan Osmanlı'dan, ulus ve halk adına devlet yönetimi vaat eden ve toplumu modern uygarlıklar seviyesine taşıyacak yeni Türkiye Cumhuriyeti'ne geçmiştir (Oktar, 2001, s. 315). Atatürk devrimleriyle saltanat ve hilafetin kaldırılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması ve Cumhuriyetin ilan edilmesiyle laik-demokratik düzene geçilmesi, günümüzde halen toplumsal-siyasal alanda izleri açık biçimde görülen Osmanlı-Cumhuriyet, eski-yeni, dindar-laik, gerici-ilerici, Osmanlı-Atatürkçü ikili karşıtlıkların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu ideolojik karşıtlıkların Cumhuriyetçi, Atatürkçü, laik, ilerici tarafında kendini konumlandıran *Sözcü* gazetesinde yer alan köşe yazısında, sözü edilen ikili karşıtlıkların karşı kutbunda yer alan

Osmanlı İmparatorluğu'nun temsilcilerinden Fatih Sultan Mehmet'e ilişkin olumlu yüklemeler yapılması ve bunun da ötesinde, Osmanlı Devletini ve temsil ettiği dini iradeyi devrimler aracılığıyla, en çok da modern Cumhuriyet'in kurulmasıyla ortadan kaldıran Atatürk arasında siyasal, düşünsel ya da sanatsal bir benzerlik kurulmaya çalışılması bu nedenle şaşırtıcı bulunmuştur. Van Dijk'a göre, *olumlu biz/olumsuz diğerleri* temsiline katılımcılara birey olarak değil, belli toplumsal grupların üyeleri olarak odaklanmaktadır (1998). Dolayısıyla incelenen bu köşe yazılarında yer alan toplumsal aktörlerin aslında birer birey olarak değil, temsilcisi oldukları toplumsal grubun/ideolojinin birer özneleri olarak kabul edilmesi beklenmektedir. Ancak *Sözcü* gazetesinde bir Osmanlı padişahı ile Atatürk arasında düşünsel açıdan benzerlik kurulmaya çalışılması, bu köşe yazarının Fatih Sultan Mehmet'i olumlu yüklemeler aracılığıyla i) Osmanlı'nın temsilcisi, dolayısıyla *onlar*'ın bir üyesi olarak değil, (bilim ve sanatsever vb. gibi) bireysel özellikleri ile ön plana çıkarma ve ii) nihai olarak *biz*'e dahil etme/yaklaştırma girişimi olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla, köşe yazarının söz konusu satın alma işleminin gerçekleştiği dönemde tablonun satın alınmasını yüksek maliyetli olduğu gerekçesiyle eleştiren muhalif seslerin ikna edilmesi ve muhafazakâr çevrelerin de onayının alınması yönünde bir çaba gösterdiği savlanabilir.

İBB'nin günümüzde Atatürkçü-Cumhuriyetçi kanadın temsilcisi olan siyasi parti tarafından yönetilmesi nedeniyle, sözü edilen bu kanadın medyadaki savunucusu olan *Sözcü* gazetesinde temsilcisi olduğu toplumsal aktörler ve toplumsal olgulara ilişkin olumlu yüklemeler yapılması beklenen bir bulgudur. Ancak, toplumsal bir olgu olarak İBB tarafından Fatih Sultan Mehmet'in portresinin İngiltere'den satın alınarak İstanbul'a getirilmesi *Sözcü* gazetesindeki yazıda herhangi bir sanat eserinin satın alınması biçimde yansıtılmamış; tablonun bir Osmanlı padişahını resmediyor olması yazıda bu padişahın olumlu yüklemeler aracılığıyla övgü ile söz edilmesine yol açmıştır. Bu köşe yazısında, çalışmamızda ele alınan tablonun satın alınması olgusunun, söz konusu tabloda resmedilen Fatih'e *ilerici bir lider ve sanatsever* gibi olumlu yüklemeler yapılarak ve hatta padişah ve Atatürk arasında benzerlikler kurularak haklı çıkarılmaya çalışıldığı görülmektedir. Nitekim, STY kapsamında *yüklemeyi* de içeren söylemsel stratejiler (Bkz. Tablo 1) kolektif kimliklerin inşasında dahil etme/dışlamanın meşrulaştırılmasının temelini oluşturmaktadır (Wodak, 2008, s. 62).

Sözcü gazetesinde toplumsal aktörlerden sadece II. Bayezid'e olumsuz yüklemeler yapıldığı görülmektedir. Olumsuz yüklemeleri içeren ifadeler, Tablo 2'de sunulduğu gibi II. Bayezid'in *bağnaz olması*, babası Fatih Sultan Mehmet tarafından Bellini de dâhil olmak üzere çeşitli sanatçılara yaptırılan sanat eserlerinin "*şeriate aykırı*" oldukları gerekçesiyle sattırılması konularını içermektedir.

Sözcü gazetesinde yer alan köşe yazısında toplumsal olgu olarak Fatih Sultan Mehmet'in portresinin İBB tarafından satın alınması konusu "*Hiç şüphesiz Bellini'nin Fatih Sultan Mehmet portresi İstanbul'a çok yakıştı*" yüklemesiyle olumlu biçimde betimlenmekte, bu sayede tablonun satın alınması eyleminin bir kez daha haklı çıkarılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Osmanlı-Atatürkçü çatışmasında ideolojik olarak karşıt kutupta yer alan *Yeni Akit* gazetesinde Fatih Sultan Mehmet'in tablosunun satın alınmasının normal koşullarda destekleyici bir tutumla metne aktarılacağı beklenmektedir. Fatih'in tablosunun İBB tarafından satın alınmasına *Yeni Akit* gazetesindeki köşe yazısında karşımıza çıkan olumlu ve olumsuz yüklemeler Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. *Yeni Akit* gazetesinde kullanılan yükleme stratejileri

Toplumsal Aktörler	Olumsuz Yüklemeler
Ekrem İmamoğlu	<p>"İstanbul'u depreme çok acil, ama çok acil hazırlamalıyız" dediğinde <i>adamin efsunlu makyajına</i> aldanıp "Acaba birkaç dakika sonra deprem olur mu" diye korkuya kapılıyordunuz. <i>İşinin cila olduğunu, makyajı iyi bildiğini</i>, koltuğunun arkasına astığı Atatürk portresi ile gösterdi.</p> <p>Belediyenin eski çalışanları ile konuşuyormuş gibi yapıp, <i>Beylikdüzü'nden getirdiği tiyatrocü garsona</i> "Yemekte ne var?" diye sormuştu. <i>Önceden hazırlandığı üzere</i> "Çalışanlara musakka, size antrikot" cevabı gelince <i>AK Partili belediye yönetiminin, çalışanlarına musakka kendilerine antrikot hazırlattığı algısı oluşturarak...</i></p> <p>"Olmaaaz, çalışan ne yiyorsa yönetici de onu yiyecek" sözlerini <i>bizim saf İstanbullumuza yedirmişti.</i></p> <p>... <i>Bodrum'da yat görüntüsü veren, Elazığ'da deprem olduğunda yarım saat depremedelere ziyarette bulunup Erzurum'da kayak yapmaya geçen, İstanbul'u seller götürürken hala tatil yapan Ekrem...</i></p> <p>...<i>Şehir hastanesi yolunu 'Belediyenin kasasında para yok' diyerek yapmayan Ekrem...</i></p> <p>...CHP'li bir ismin ilçe belediye başkanı olduğu Esenyurt'ta bir insan sele kapılıp vefat ettiği, üç çocuğun da son anda kurtarıldığı gerçeğine rağmen, <i>İstanbul'un Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem, hala tiyatro oynamayı sürdürüyor.</i></p> <p>... cevap veriyor <i>büyük başkan:</i> "Ne tedbiri alacaktık, ne tedbiri?"</p> <p>Kısa kısa bilgiler verdiğimiz <i>bu Ekrem...İtalyan ressam Gentile Bellini'nin çiziktirdiği bir resmi almış.</i></p> <p><i>Bu arkadaş</i> diyordu ya "İsraf... israf... Her yeri israf kaplamış..."</p> <p><i>Üç ayda yirmi gün tatil yapan bu adam...</i></p>

	<p><i>şimdi bu Ekrem Bey İtalyan Gentile Bellini 'nin resmine tamı tamına 6.500.000 TL saydırmış.</i> <i>Altı milyon beş yüz bin lira bayılmış.</i> İstanbulunun tamı tamına 6.5 milyon lirasını Londra'daki Victoria ve Albert müzesindeki bir resme veriyor <i>Bay Ekrem</i>. <i>Bay Ekrem</i>'in ifadesi ile portre evine dönüyormuş. Sanırsınız ki bizim evden bir portre çalınmış götürölmüş. <i>Bay Ekrem</i> de mücadele etmiş, hırsızı yakalatmış, portreyi eve geri döndürüyor. <i>Bre hokkabaz...</i> <i>Bir de utanmadan "Londra'da çık artırma ile satılan, Fatih Sultan Mehmet Han'ın günümüze kadar gelebilmiş üç orijinal portresinden biri olan, İtalyan ressam Gentile Bellini'nin atölyesinden 15. yüzyılda çıktığı tahmin edilen yağlıboya tabloyu İBB olarak satın aldık!" diyerek, büyük bir iş başarmış gibi ahkam kesiyor.</i> <i>Bizde enayi çok.</i> <i>İsraf, israf diyerek koltuğa oturanlar, israfın kralını yapıyor.</i></p>
Gentile Bellini	<p><i>Dünya ressamları arasında yer alan birisi...</i> <i>Elinin gavurunun çizdiği bir resme...</i> ... 'nin çiziktirdiği bir resme...</p>
İstanbul halkı	<p>... ' sözlerini <i>Bizim saf İstanbulumuza yedirmişti.</i> <i>Bizim mahallenin dindarları da bu adamın peşine takılıp...</i> <i>Evine ekmek götürmeyen dar gelirli aileler resme bakar bakar doyarlar.</i> <i>Okuyamadığı için elinden tutulma sözü verilen Cebrail o resme bakar, lise mezunu olur, üniversiteyi kazanır, üniversiteyi bitirir.</i> <i>Hastalarımız o resme bakar, şıfa bulur.</i> <i>Ah İstanbullu ah. Bu adamlara koca şehri teslim ettiniz</i> Olumsuz Yüklemeler</p>
Toplumsal Olgular	<p><i>Deprem ile ilgili çok önemli hayati bir cihaz falan sanmayın.</i> <i>Sel ile ilgili.... bir mekanizmanın alımı değil, koronavirus salgını ile ilgili yaşadığımız sıkıntıları çözecek bir teknolojik alet falan da değil...İstanbululara hizmet etmek üzere alınmış bir faydalı ürün falan değil... Ya ne?</i> <i>İsrafın kralı</i> <i>Savurganlığın dik alası</i> <i>Haramın en büyüğu</i> <i>Yolsuzluğun en rezili</i> <i>Neymiş? Efendim bu tablo dünya ressamları arasında yer alan birisi tarafından çizilmiş, Fatih Sultan Mehmet Hazretleri'nin resmi imiş...</i> Elin gavurunun çizdiği resme 6.5 milyon lira döktürmenin alemi ne?</p>
Fatih Sultan Mehmet'in portresinin İBB tarafından satın alınması	

Türkiye'den 6.5 milyon lirayı elin gavuruna yollamanın anlamı ne?
Bırak kardeşim, bırak Fatih'in resmi Londra'da kalsın... Ne yapacağız bir Fatih'in resmini?
 Onlar çizecekler... Biz parayı bayılıp alacağız. Bir tane daha çizseler... veya "16. yüzyılda çizilen şu resmi de bulduk" deseler. *Bir 6.5 milyon daha bayılın...*

Tablo 3'te gösterildiği gibi, *Yeni Akit* gazetesinde Ekrem İmamoğlu, Gentile Bellini ve İstanbul halkı toplumsal aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu köşe yazısında toplumsal aktörler sadece olumsuz yüklemelerle betimlenmektedir.

Yazıda "Efsunlu makyajı", "işinin cila olduğunu, makyajı iyi bildiğini", "Belediyenin eski çalışanları ile konuşuyormuş gibi yapıp, Beylikdüzü'nden getirdiği tiyatrocü garsona 'Yemekte ne var?' diye sormuştu." "Önceden hazırlandığı üzere 'Çalışanlara musakka, size antrikot' cevabı gelince AK Partili belediye yönetiminin, çalışanlarına musakka kendilerine antrikot hazırlattığı algısı oluşturarak, 'Olmaaaz, çalışan ne yiyorsa yönetici de onu yiyecek' sözlerini bizim saf İstanbullularımıza yedirmişti." gibi ifadelerle İBB başkanı Ekrem İmamoğlu açık biçimde, sözünü tutmayan, güvenilirmez, olayları (halkı/seçmeni) yanıltacak biçimde kurgulayan diğer bir ifadeyle tribünlere oynayan bir kişi olarak betimlenmektedir. İmamoğlu'na yönelik olumsuz yüklemeler "...Bodrum'da yat görüntüsü veren, Elazığ'da deprem olduğunda yarım saat depremedelere ziyarette bulunup Erzurum'da kayak yapmaya geçen, İstanbul'u seller götürürken hala tatil yapan Ekrem, Şehir hastanesi yolunu 'Belediyenin kasasında para yok' diyerek yapmayan Ekrem" biçimindeki ortaçlı yapıları içermektedir. İBB başkanına soyadı ya da unvanı kullanılmaksızın sadece ismiyle hitap edilerek, başkanın saygınlığını zedeleyici bir dilsel seçim yapıldığı, bu seçimin "İstanbul'un Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem", "bu arkadaş", "üç ayda yirmi gün tatil yapan bu adam", "şimdi bu Ekrem Bey", "Bay Ekrem" ifadeleriyle sürdürüldüğü görülmektedir. "Soruluyor kendisine, 'Tedbirleri aldığınızı düşünüyor musunuz?'" cevap veriyor büyük başkan ifadeleriyle, kendisi adılı ve büyük başkan sıfat öbeği ile tersinleme stratejisi aracılığıyla değişmeceli dil kullanımına başvurulduğu görülmektedir. Ayrıca, "kısa kısa bilgiler verdiğimiz bu Ekrem" ifadesiyle İBB başkanı çoğunlukla nesnelere gönderimde bulunan bu işaret sıfatı (Göksel ve Kerslake, 2005, s. 244) ile nitelenmekte, bu yolla İmamoğlu'nun saygınlığı hedef alınmaya devam edilmektedir. İBB başkanına yönelik diğer olumsuz yüklemeler, "Bre hokkabaz hitap tümcesi, "Bir de utanmadan '...yağlıboya tabloyu İBB olarak satın aldık!' diyerek, büyük bir iş başarmış gibi ahkam kesiyor" ifadeleriyle sürdürülmektedir. "Şimdi bu Ekrem Bey İtalyan Gentile Bellini'nin resmine tamı tamına 6.500.000 TL saydırmış. Altı milyon beş yüz bin lira bayılmış." "Bizde enayi çok." yüklemeleriyle ise para saydır-, para bayıl- deyimleşmiş ifadeleri

kullanılarak, okuyucuların söz konusu satın alma eyleminin yersiz ve gereksiz olduğuna ikna edilmesine yönelik dilsel tercihler yapıldığı; bu harcamayı yaparak İBB'nin “enayi”lik ettiğine yönelik açık olumsuz yüklemenin kullanıldığı görülmektedir. Ekrem İmamoğlu'nun bu köşe yazısında *onlar*'ı temsil eden bir toplumsal grup üyesi olarak olumsuz yüklemelerle betimlenmesi beklenen bir bulgudur. Yazıda henüz çalışmamızın inceleme konusu olan Fatih Sultan Mehmet'in tablosunun satın alınması olgusuna değinilmeden önce, doğrudan İBB başkanına yönelik olumsuz yüklemeler yapılmasının okuyucunun bu toplumsal olgunun “yanlışığına” ikna edilmesini kolaylaştırma amacı taşıdığı savlanabilir. Nitekim, *yükleme* temelde toplumsal aktörleri eleştirmek, zayıflatmak ve kötülemek amacıyla kullanılmaktadır (Richardson, 2007, s. 53).

Bu köşe yazısında ressam Gentile Bellini'ye ilişkin ise “Ne imiş? Efendim, bu tablo *dünya ressamları arasında yer alan birisi* tarafından çizilmiş, Fatih Sultan Mehmet Hazretleri'nin resmi *imiş.*” tümcesindeki alaycı ifade yoluyla, tablonun satın alınmasının gereksizliği vurgulanmak istenirken, bir yandan da ressam Bellini'nin sanatsal yetkinliği sorgulanır duruma getirilmektedir. “Gentile Bellini'nin *çiziktirdiği bir resme...*” yüklemesi, TDK Güncel Türkçe Sözlük'e göre “çabucak çizmek, baştan savma yazmak” biçiminde tanımlanan *çiziktir-* eylemi kullanılarak, hem sanat eserinin değersiz olduğu izlenimi uyandırılmaya çalışılmakta hem de Bellini'nin yeteneği açık biçimde değersizleştirilmektedir. “*Elin gavurunun çizdiği bir resme...*” olumsuz yüklemesiyle Bellini'nin sanatçı kişiliği değil, Müslüman olmaması ön plana çıkarılmakta ve bu özelliğiyle dışlanmaktadır. Bu olumsuz yükleme yoluyla sanatçının köşe yazarının tabiriyle “gavur” olmasının tablonun satın alınması olayının yanlışığını destekleyen bir gerekçe olarak okuyuculara sunulmaya çalışıldığı görülmektedir.

Toplumsal aktörlerden İstanbul halkına yönelik “...sözlerini *bizim saf İstanbulumuza* yedirmişti”, “*Bizim mahallenin dindarları* da bu adamın peşine takılıp...”, “*Ah İstanbullu ah. Bu adamlara koca şehri teslim ettiniz.*” ifadeleriyle İstanbul halkına yönelik hem olumlu hem olumsuz yüklemeler yapılması, örtük biçimde İstanbul halkının hem mağdur hem de kabahatli olarak betimlenmesini sağlamaktadır. Köşe yazarı tarafından İstanbul halkına, dolayısıyla İstanbul seçmenine açık biçimde sitem edilmesi de dikkat çekicidir. *Yeni Akit* gazetesinin ideolojik eğilimi göz önüne alındığında, köşe yazarının İstanbul seçimlerinin kaybedilmesinden İstanbul halkını sorumlu tuttuğu, tablonun satın alınması kararının da seçmenin seçimlerde yaptığı bu yanlışın sonuçlarından biri olarak sunulmaya çalışıldığı savlanabilir.

Yeni Akit gazetesinde çalışmamızın konusu olan İBB tarafından Fatih Sultan Mehmet'in portresinin satın alınması toplumsal olgusu, “*İsrafin kralı*”, “*Savurganlığın dik alası*”, “*Haramın en büyüğü*”, “*Yolsuzluğun en rezil*” ifadeleriyle, argo ifadeleri ve dini referanslar kullanılarak açık biçimde olumsuz olarak yüklenmektedir. Ekrem İmamoğlu'nun tabloyu satın almak üzere

Londra’da bir satışa katılması “*Deprem ile ilgili çok önemli hayati bir cihaz falan sanmayın. Sel ile ilgili.... bir mekanizmanın alımı değil, koronavirus salgını ile ilgili yaşadığımız sıkıntıları çözecek bir teknolojik alet falan da değil... İstanbullulara hizmet etmek üzere alınmış bir faydalı ürün falan değil... Ya ne?*” ifadeleriyle İstanbul halkının mevcut sorunlarının çözümüne yönelik bir alım değil, “gereksiz” bir harcama olarak nitelenmektedir. Benzer bakış açısı, “*Neymiş? Efendim bu tablo dünya ressamaları arasında yer alan birisi tarafından çizilmiş, Fatih Sultan Mehmet Hazretleri’nin resmi imiş... “Elin gavurunun çizdiği resme 6.5 milyon lira döktürmenin alemi ne?” “Türkiye’den 6.5 milyon lirayı elin gavuruna yollamanın anlamı ne?” “Bırak kardeşim, bırak Fatih’in resmi Londra’da kalsın... “Ne yapacağız bir Fatih’in resmini?” “Onlar çizecekler... Biz parayı bayılıp alacağız.” “Bir tane daha çizseler... veya ‘16. yüzyılda çizilen şu resmi de bulduk’ deseler. Bir 6.5 milyon daha bayılın...”* olumsuz yüklemeleriyle sürdürülmektedir.

Yeni Akit gazetesinde yer alan köşe yazısında tüm toplumsal aktörlere ve Fatih Sultan Mehmet’in tablosunun İBB tarafından satın alınması toplumsal olgusuna yönelik sadece olumsuz yüklemeler yapılmaktadır. Bu köşe yazısında *onların* eylemlerine irdelenen toplumsal olgunun içeriğine bakılmaksızın olumsuz değer yüklendiği ve bu söylemsel strateji sayesinde okuyucuların tablonun satın alınmasının yanlışlığına ikna edilmeye çalışıldığı savlanabilir.

Gazete köşe yazarlarının olaylara ve kişilere karşı bakış açısını oluşturarak okurlarını ikna etmeyi amaçladığı (van Dijk, 1998: Ercan, 2003) düşünüldüğünde *Sözcü* gazetesinde Fatih ve Atatürk arasında bir paralellik kurmaya yönelik olumlu yüklemelerin ve bunun tam tersine *Yeni Akit* gazetesinde *onlar*’ın eylemlerine topyekûn olumsuz değer atfedilmesinin bu nihai amaca hizmet ettiği açıkça görülmektedir. Buna ek olarak, gazete köşe yazarlarının toplumsal bir olguyu eleştirme ya da desteklemeye yönelik tutumlarında irdelenen konunun belirleyici olduğu saptanmıştır. *Biz-onlar* ayırımında ideolojik olarak *Sözcü* gazetesine göre *onların* temsilcisi sayılabilecek Fatih’e ilişkin olumlu yüklemelerin, tabloyu satın alan İBB’nin bağlı bulunduğu ana muhalefet partisi ile ilişkili olduğu; benzer şekilde, *Yeni Akit* gazetesindeki köşe yazısında tablonun satın alınmasının sadece olumsuz yüklemelerle aktarılmasının yine İBB başkanının karşıt ideolojiye sahip siyasi partiden seçilmiş olması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

6 Sonuç

Bu çalışmada, Fatih Sultan Mehmet’in İtalyan ressam Bellini tarafından yapılan portresinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 25 Haziran 2020 tarihinde 770.000 Sterlin karşılığında satın alınmasının farklı ideolojik yönelimlere sahip *Sözcü* ve *Yeni Akit* gazetelerinde yer alan köşe yazılarında ele alınma biçimleri EŞÇ yöntemlerinden Söylem-Tarihsel Yaklaşım’ın (STY) *yükleme* stratejisi

kullanılarak incelenmiştir. Bu amaçla, öncelikle köşe yazarları tarafından olumlu/olumsuz yüklemelerle sunulan toplumsal olgu ve toplumsal aktörler saptanmış, ardından STY'nin çözümleme ilkeleri gereğince toplumsal ve siyasal artalan bilgisi göz önünde bulundurularak toplumsal olgu ve aktörlerin olumlu/olumsuz biçimde betimlenmesine neden olan ideolojiler görünür kılınmaya çalışılmıştır.

İncelenen köşe yazılarında Fatih Sultan Mehmet'in tablosunun İBB tarafından satın alınması *yükleme* stratejisinin çözümleme çerçevesinde toplumsal olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. *Sözcü* gazetesinde yer alan köşe yazısında gazetenin aynı politik ideoloji çizgisinde olduğu İBB yönetimi ve İBB başkanı İmamoğlu “*biz*” olarak taraf alınmakta ve bu toplumsal olgu olumlu yüklemelerle söylemsel olarak nitelendirilmektedir. *Yeni Akit* gazetesinde ise aynı toplumsal olgu, gazetenin karşıt siyasal çizgide olması nedeniyle bu kez İBB başkanı İmamoğlu “*onlar*” olarak dış grup konumundadır. Bu bağlamda “*onlar*”ın olumsuz özellikleri ön plana çıkarılmakta ve tablonun satın alınması olumsuz yüklemelerle betimlenmektedir. Çalışmamızın sonuçları, önvaryıldığı gibi, gazete köşe yazarlarının, çalıştıkları gazete tarafından benimsenen ideolojiye koşut bir tutum sergilediklerini ve olumlu *biz*-olumsuz *onlar* ayrımını söylem aracılığıyla meşrulaştırılmaya çalıştıklarını ortaya koymuştur.

Yükleme stratejisi çerçevesinde toplumsal aktörlere ilişkin olumlu/olumsuz yüklemelere bakıldığında, *Sözcü* ve *Yeni Akit* gazetesi köşe yazarları tarafından, Fatih Sultan Mehmet, Mustafa Kemal Atatürk, Bellini, II. Bayezid, Ekrem İmamoğlu ve İstanbul halkının toplumsal aktörler olarak belirlendiği görülmektedir. *Sözcü* gazetesinde, şaşırtıcı bir biçimde, gazetenin sahip olduğu ideolojinin karşısında konumlandırılan Osmanlı İmparatorluğu'nun bir temsilcisi olan Fatih Sultan Mehmet'e yönelik sadece olumlu yüklemeler yapılmıştır. Bu olumlu yüklemelerin *biz-onlar* ayrımının incelenen toplumsal olgu özelinde hafifletilmesi; bunun da ötesinde, Fatih Sultan Mehmet ve modern Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk arasında benzerlik kurulması işleviyle kullanıldığı ortaya koyulmuştur. Bu sayede, Fatih Sultan Mehmet'in *onlar*'ın üyesi olmaktan uzaklaştırılıp, *biz*'e yaklaştırılmakta ve yine okuyucunun ikna edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Aksine, *Yeni Akit* gazetesinde yer alan köşe yazısında, İBB başkanı İmamoğlu ve toplumsal olgulara yönelik sadece olumsuz yüklemeler yapılmasının, gazetenin hitap ettiği okuyucu kitlesinde olaylara ve kişilere karşı bakış açısını oluşturarak olumlu *biz*, olumsuz *onlar* ayrımını derinleştirme işleviyle kullanıldığı savlanabilir. Bu köşe yazısında toplumsal aktörler ve ilgili toplumsal olgunun, yoğun olarak olumsuz yüklemeler betimlenerek aktarılmasının, İBB başkanının karşıt ideolojiye sahip siyasal partiden seçilmesi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın sonuçları, *yükleme* stratejisi kapsamındaki dilsel araçların saptanması ve çözümlenmesiyle bir sanat eserinin satın alınması gibi özü itibarıyla siyasetin tartışma konusu olmayan bir konunun bile farklı ideolojik bakış açısına sahip gazete köşe yazarları tarafından siyasi reflekslerle ele alınabildiğini göstermiştir. Çalışmada, gazete köşe yazarlarının, toplumsal aktörleri ve toplumsal olguları olumlu/olumsuz yüklemelerle sunarak, onların değersizleştirilmesini ya da takdir edilmesini sağlamayı, bu sayede medya söyleminin nihai amacına koşut olarak okuyucu kitlelerini kendi ideolojileri doğrultusunda ikna etmeye çalıştığı ortaya koyulmuştur.

Çalışmada elde edilen sonuçlar ve ilgili yorumlar incelenen veritabanı ile sınırlıdır. Farklı politik gündemlere ilişkin yazılmış köşe yazılarının incelenmesi yazarların üyesi oldukları gazeteler ve duruşlarına ilişkin daha geniş veri sağlayacaktır. Türkçe alanyazında STY'nin *yükleme* stratejilerinin uygulandığı çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu açıdan da çalışmamız ilgili araştırmacılar için bir kaynak niteliği de taşımaktadır.

Kaynaklar

- Aydın-Düzgit, S. (2011). Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerine post yapısalcı yaklaşım: Almanya örneğinde dış politika ve söylem analizi. *Uluslararası İlişkiler*, 8(29), 49-70.
- Bell, A. (1998). The discourse structure of news stories. A. Bell, ve P. Garreth (Yay. haz.), *Approaches to media discourse* içinde (ss. 64-104). Oxford and Malden Massachusetts: Blackwell Publishers.
- Bloor M. and Bloor, T. (2007). *The practice of critical discourse analysis*. Great Britain: Hodder Arnold.
- Blommaert, J., & Bulcaen, C. (2000). Critical discourse analysis. *Annual review of Anthropology*, 29, 447-466.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2006). *Toplumsal gerçeklik ve dil*. Ankara: Multilingual Yayınları.
- Can, Ö., & Ercan, G. S. (2020). Reported speech types and their discursive functions in Turkish op-ed articles. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 31(2), 265-288.
- Chen, L. (2005). Transitivity in media texts: Negative verbal process sub-functions and narrator bias. *IRAL*, 43, 33-51.
- Chouliaraki, L., & Fairclough, N. (1999). *Discourse in late modernity*. Edinburgh University Press.
- Danış, P. (2021). Gazete köşe yazısı söylemi kapsamında yeni baro düzenlemesi: Söylem-Tarihsel yaklaşım çerçevesinde bir çözümleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 1001-1023.
- Danış, P. & Ercan, G. S. (2021). Practical reasoning skills in Turkish political discourse: practical arguments used by the mayoral candidates of Istanbul. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(3), 801-826.

- Ercan, G. S. (2003). *Gazete köşe yazılarında dil kullanımı: Kaçınma ve cinsiyet değişkeni*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ercan, G. S. & Dizdarcı, E. (2016). Medyada yargı: Gazete köşe yazıları örneği. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 98-114.
- Ercan, G. S., & Daniş, P. (2019). Söylem, söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi: Tanımları ve kapsamaları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 527-552.
- Ekici, C., & Ercan, G. S. (2019). Gazete köşe yazıları söyleminde süreç seçimi: toplumsal cinsiyet ve politik ideoloji etkisi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 30(1), 123-144.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London and Newyork: Longman.
- Fairclough, N. (1995a). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London and Newyork: Longman.
- Fairclough, N. (1995b). *Media discourse*. London, United Kingdom: Arnold.
- Fairclough, N. (1996). *Discourse and social change*. (4th Bs.). Cambridge: Blackwell.
- Fairclough, N. (2001). *Language and Power*. London: Longman.
- Fairclough, N. & Wodak, R. (1997). *Critical Discourse Analysis*. T. A. van Dijk (Yay. haz.), *Discourse as social interaction (Vol. 2)* içinde (ss. 258-284). London: Sage.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the press*. London: Routledge.
- Fryberg, S. A., Stephens, N. M., Covarrubias, R., Markus, H. R., Carter, E. D., Laiduc, G. A., & Salido, A. J. (2012). How the media frames the immigration debate: The critical role of location and politics. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 12(1), 96-112.
- Göksel, A., & Kerslake, C. (2005). *Turkish, a comprehensive grammar*. London & New York: Routledge.
- Karaca, K. (2017). Seçim Propaganda Konuşmalarının Söylemsel Stratejiler Çerçevesinde İncelenmesi: Söylemsel-Tarihsel Bir Yaklaşım, 30. *Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri* içinde (s. 93-101). 13-14 Mayıs, Ankara.
- Kongar, E. (1998). *21. yüzyılda Türkiye: 2000'li yıllarda Türkiye'nin toplumsal yapısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Küçüksakarya, E. (2020). Habertürk ve Yeni Akit gazetelerinde yükleme stratejileri: Söylem-tarihsel yöntem temelli bir inceleme. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 45-54.
- O'Keeffe, A. (2011). Media and discourse analysis. J. Gee ve M. Handford (Yay. haz.), *The Routledge handbook of discourse analysis* içinde (ss. 441-454). London: Routledge.
- Oktar, L. (2001). The ideological organization of representational processes in the presentation of us and them. *Discourse & Society*, 12(3), 313-346.
- Oktar, L., & Değer, A. C. (1999). Gazete söyleminde kiplik ve işlevleri. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 10, 45-53.
- Paltridge, B. (2006). *Discourse analysis: An introduction*. London: Continuum.

- Reisigl, M. & Wodak, R. (2009). The discourse-historical approach. R. Wodak & M. Meyer (Yay. haz.), *Methods of critical discourse analysis* içinde (ss. 87-121). London: Sage.
- Reisigl, M. (2017). The discourse-historical approach. J. Flowerdew ve J. E. Richardson (Yay. haz.), *The Routledge handbook of critical discourse studies* içinde (ss. 44-59). London/New York: Routledge.
- Richardson, J. E. (2007). *Analysing newspapers: An approach from critical discourse analysis*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Talbot, M. (2007). *Media discourse representation and interaction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- van Dijk, T. A. (1990). Social Cognition and Discourse. H. Giles ve W. P. Robinson (Yay. haz.), *Handbook of language and social psychology* içinde (ss.163-183). Chichester: John Wiley and Sons.
- van Dijk, T. A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*, 4(2), 249-283.
- van Dijk, T. A. (1995). Power and the news media. *Political communication and action*, 6(1), 9-36.
- van Dijk, T. A. (1996). *Opinions and ideologies in editorials*. Paper for the 4th international symposium of critical discourse analysis, language, social life and critical thought. (14-16 December), Athens.
- van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A multidisciplinary approach*. London: Sage.
- van Dijk, T. A. (2001). Multidisciplinary CDA: a plea for diversity. M. Meyer ve R. Wodak (Yay. haz.), *Methods of critical discourse analysis* içinde (ss. 95-120). London: Sage.
- van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and context*. New York: Cambridge University Press.
- van Dijk, T. A. (2017). Socio-cognitive discourse studies. J. Flowerdew ve J. E. Richardson (Yay. haz.), *The Routledge handbook of critical discourse studies* içinde (ss. 26-43). London/New York: Routledge.
- Wodak, R. (2001). What CDA is about—A summary of its history, important concepts and its developments. M. Meyer ve R. Wodak (Yay. haz.), *Methods of critical discourse analysis* içinde (ss.1-13). London: Sage.
- Wodak, R. (2008). Us and them: inclusion and exclusion-Discrimination via discourse. G. Delanty, R. Wodak ve P. Jones, (Yay. haz.), *Identity, belonging and migration (Vol. 17)* içinde (ss. 54-77). Liverpool: Liverpool University Press.
- Yağcıoğlu, S. (2002). Eleştirel söylem çözümlemesi: Disiplinlerarası bir yaklaşım. S. Yağcıoğlu (Yay. haz.), *1990 sonrası laik ve antilaik çatışmasında farklı söylemler* içinde (ss. 3-34). İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

VERİTABANI KAYNAKÇASI

- Karahasanoğlu, Ali (26 Haziran 2020). “İsraf Diyerek Geldi, Bellini'nin resmine 6.5 milyon bayıldı!”

(<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/ali-karahasanoglu/israf-diyerek-geldi-bellininin-resmine-65-milyon-bayildi-32681.html>)

Meydan, Sinan (29 Haziran 2020). “Fatih, Bellini ve O Tablo”.

(<https://www.sozcu.com.tr/2020/yazarlar/sinan-meydan/fatih-bellini-ve-o-tablo-5900103/>)